

Sygn. akt III KK 320/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 listopada 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Artymiuk (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Józef Dołhy

SSN Andrzej Stępka

Protokolant Jolanta Włostowska

przy udziale prokuratora Prokuratury Generalnej Bogumiły Drozdowskiej
w sprawie P. S.

skazanego z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 294 § 1 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 15 listopada 2013 r.,

kasacji, wniesionej przez Prokuratora Generalnego na niekorzyść skazanego
od wyroku Sądu Rejonowego w B.

z dnia 6 marca 2013 r.

**uchyła zaskarżony wyrok w całości i przekazuje sprawę
Sądowi Okręgowemu w K. do rozpoznania w pierwszej instancji.**

UZASADNIENIE

Prokurator Rejonowy oskarżył G. B., R. K., P.S., P. S. i J. S., o to że:

„w dniu 22 października 2010 r. w B., działając wspólnie i w porozumieniu, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, doprowadzili pracownika A. L. Polska Sp. z o.o. w B. do niekorzystnego rozporządzenia mieniem E. Funduszu Leasingowego S.A.

oraz „I.” spółka jawna R. W. i J. W. w kwocie 226.005,00 złotych, w ten sposób, iż po uprzednim wprowadzeniu go w błąd co do zamiaru zwrotu pojazdu, wynajęli samochód marki Fiat Ducato Autoroller S750, a w umówionym terminie nie zwrócili go, przy czym przestępstwa tego dopuścili się w stosunku do mienia znacznej wartości,

- zaś R. K. zarzucanego mu czynu dopuścił się w ciągu pięciu lat od odbycia kary co najmniej 6 miesięcy pozbawienia wolności, za umyślne przestępstwo podobne, będąc uprzednio skazany z mocy wyroku Sądu Rejonowego w G. z dnia 6 listopada 2007 r. za przestępstwo z art. 286 § 1 k.k. i art. 297 § 1 k.k. na karę roku i 2 miesięcy pozbawienia wolności, przy czym karę tę odbywał w ramach wyroku łącznego Sądu Rejonowego w G. z dnia 29 maja 2008 r., którym wymierzono mu karę łączną 4 lat i 5 miesięcy pozbawienia wolności, w okresie od 11 lutego 2009 r. do dnia 9 listopada 2009 r.,

- a J. S. zarzucanego czynu dopuścił się w ciągu pięciu lat od odbycia kary co najmniej 6 miesięcy pozbawienia wolności, za umyślne przestępstwo podobne, będąc uprzednio skazany z mocy wyroku Sądu Rejonowego w B. z dnia 19 marca 2008 r. za przestępstwo z art. 279 § 1 k.k. na karę roku i 2 miesięcy pozbawienia wolności, którą odbywał w okresie od 5 marca 2009 r. do 5 maja 2010 r.”,

tj. o przestępstwo z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 294 § 1 k.k., a w stosunku do R. K. i J. S. z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 294 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k.

W akcie oskarżenia prokurator umieścił – na podstawie art. 335 k.p.k. – wnioski o wydanie w stosunku do P. S. wyroku skazującego bez przeprowadzenia rozprawy i orzeczenie uzgodnionych z oskarżonym kar i środków karnych:

- 2 lat pozbawienia wolności (na podstawie art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 294 § 1 k.k.),

- warunkowe zawieszenie wykonania kary pozbawienia wolności na okres 3 lat próby (na podstawie art. 69 § 1 k.k. i art. 70 § 1 pkt 1 k.k.),

- grzywny w wymiarze 100 stawek dziennych przy ustaleniu wysokości jednej stawki dziennej na kwotę 20 złotych (na podstawie art. 33 § 2 k.k.),

- obowiązku naprawienia szkody w całości na rzecz pokrzywdzonego solidarnie z pozostałymi oskarżonymi (art. 46 § 1 k.k.).

Akt oskarżenia w przedmiotowej sprawie wpłynął do Sądu Okręgowego w K. w dniu 31 maja 2011 r. (k. 786).

Na wniosek Sądu Okręgowego w K. (postanowienie z dnia 1 lipca 2011 r.), Sąd Apelacyjny postanowieniem z dnia 13 lipca 2011 r., w oparciu o przepis art. 36 k.p.k., przekazał niniejszą sprawę w całości do rozpoznania Sądowi Okręgowemu w B. (k. 831). Tenże Sąd (w B.), ustalając – po analizie dokumentów znajdujących się w aktach – że wartość samochodu Fiat Ducato Autoroller S750 wynosi 165.009,54 zł, a więc nie jest mieniem znacznej wartości w rozumieniu art. 115 § 5 k.k., postanowieniem z dnia 7 października 2011 r., przekazał sprawę, na podstawie art. 35 § 1 k.p.k. w zw. z art. 24 § 1 k.p.k., do rozpoznania Sądowi Rejonowemu w P. (k. 866 i n.).

W uwzględnieniu wniosku Sądu Rejonowego w P. (postanowienie z dnia 28 grudnia 2011 r.), Sąd Okręgowy w K. postanowieniem z dnia 4 stycznia 2012 r., na podstawie art. 36 k.p.k., sprawę [...], oskarżonych z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 294 § 1 k.k., przekazał do rozpoznania Sądowi Rejonowemu w B. (k. 888).

W opinii biegłego sądowego przy Sądzie Okręgowym w B. z dnia 30 kwietnia 2012 r., wydanej w wykonaniu postanowienia Sądu Rejonowego w B. z dnia 2 lutego 2012 r., wartość leasingowanego samochodu marki Fiat Ducato objętego zarzutem ustalona została na dzień 22 października 2010 r. na kwotę 132.500,00 zł brutto (k. 942).

Postanowieniem z dnia 8 stycznia 2013 r. (XI K 32/12) Sąd Rejonowy w B. na podstawie art. 34 § 3 k.p.k. wyłączył do odrębnego rozpoznania sprawę oskarżonego P. S., z uwagi na możliwość zakończenia postępowania, wobec złożenia w stosunku do niego wniosku, o którym mowa w art. 335 k.p.k. (k. 1093 verte).

Na rozprawie w dniu 6 marca 2013 r. Sąd Rejonowy w B., po wysłuchaniu oskarżonego P. S., podtrzymującego wniosek o dobrowolne poddanie się karze, oraz jego obrońcy, a także prokuratora wnoszącego jak w akcie oskarżenia z dnia 31 maja 2011 r. (K. 1103), wyrokiem z tego samego dnia, wydanym pod sygn. XI K .../13, po rozpoznaniu sprawy wyżej wymienionego, oskarżonego o to, że: „w dniu 22 października 2010 r. w B., działając wspólnie i w porozumieniu z innymi osobami których materiały zostały wyłączone do odrębnego postępowania, w celu

osiągnięcia korzyści majątkowej, doprowadzili pracownika A. L. Polska Sp. z o.o. do niekorzystnego rozporządzenia mieniem E. Funduszu Leasingowego S.A. oraz „I.” spółka jawna R. W. i J. W. z w kwocie 226.005,00 złotych, w ten sposób, iż po uprzednim wprowadzeniu go w błąd co do zamiaru zwrotu pojazdu, wynajął samochód marki Fiat Ducato Autoroller S750 C, a w umówionym terminie nie zwrócił go, przy czym przestępstwa tego dopuścił się w stosunku do mienia znacznej wartości” – tj. o przestępstwo z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 294 § 1 k.k.:

1. oskarżonego P. S. uznał za winnego popełnienia zarzucanego mu czynu ,to jest występku z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 294 § 1 k.k. i za to na podstawie art. 294 § 1 k.k. skazał go na karę 2 lat pozbawienia wolności, a na podstawie art. 33 § 2 k.k. wymierzył mu grzywnę 100 stawek dziennych po 20 zł każda,
 2. na podstawie art. 69 § 1 k.k. i art. 70 § 1pkt 1 k.k. wykonanie orzeczonej kary pozbawienia wolności warunkowo zawiesił na okres próby 3 lat,
 3. na podstawie art. 46 § 1 k.k. orzekł obowiązek naprawienia szkody wyrządzonej przestępstwem poprzez zapłacenie E. Funduszowi Leasingowemu S.A. kwoty 226.005,00 zł solidarnie z G. B., R. K., P. S. i J. S.
- W orzeczeniu tym sąd *meriti* rozstrzygnął nadto o zaliczeniu na poczet grzywny okresu rzeczywistego pozbawienia wolności w sprawie, o kosztach postępowania oraz wynagrodzeniu obrońcy z urzędu (k. 1004).

Wyrok ten, niezaskarżony przez strony, uprawomocnił się w dniu 14 marca 2013 r.

Kasację w przedmiotowej sprawie w dniu 20 sierpnia 2013 r., na podstawie art. 521 § 1 k.p.k., wniósł Prokurator Generalny. Zaskarżył on wskazany wyżej wyrok Sądu Rejonowego w B. na niekorzyść P. S., w części dotyczącej rozstrzygnięcia zawartego w pkt 3, zarzucając: „rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisów prawa karnego procesowego, tj. art. 343 § 7 k.p.k. w zw. z art. 335 § 1 k.p.k., polegające na uwzględnieniu wadliwego wniosku prokuratora o skazanie P. S. bez przeprowadzenia rozprawy i wydanie wyroku zgodnego z tym wnioskiem, w konsekwencji czego doszło do rażącej obrazę art. 46 § 1 k.k., poprzez orzeczenie wobec tego oskarżonego obowiązku naprawienia szkody wyrządzonej przestępstwem, poprzez zapłatę E. Funduszowi

Leasingowemu S.A. kwoty 226.005,00 zł solidarnie z G. B., R. K., P. S. i J. S., mimo że współoskarżeni G. B., R.K., P. Si. i J. S. nie zostali dotychczas skazani za to przestępstwo”.

Przy tak sformułowanym zarzucie skarżący wniósł o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy w tym zakresie do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w B.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Pomimo tego, że *prima facie* trafne jest twierdzenie autora kasacji o naruszeniu przez Sąd Rejonowy w B. wskazanych w zarzucie przepisów postępowania, a w efekcie tego o obrazie art. 46 § 1 k.k. (orzeczenie obowiązku naprawienia szkody solidarnie z czterema innymi oskarżonymi w niniejszej sprawie, co do których nie zapadł jeszcze wyrok skazujący), jednak zarówno zakres zaskarżenia, jak i w konsekwencji tego także wniosek co do sposobu rozstrzygnięcia sprawy w postępowaniu kasacyjnym, nie zostały w skardze kasacyjnej sformułowane prawidłowo. Skarżący zasadnie wprawdzie zauważył, że sąd *meriti* procedował w niniejszej sprawie w sposób sprzeczny z przepisami regulującymi konsensualny sposób zakończenia postępowania, przeoczył jednak, że powyższe uchybienie skutkowało nie tylko błędnym rozstrzygnięciem w zakresie obowiązku naprawienia szkody, lecz dotknęło całego zapadłego wobec P. S. wyroku.

Sprawa niniejsza zawisła bowiem przed Sądem Rejonowym w B. na skutek szeregu decyzji procesowych wydawanych w trybie art. 35 § 1 k.p.k. i art. 36 k.p.k., pomimo tego, że wobec treści sformułowanego w akcie oskarżenia zarzutu, sądem właściwym do rozpoznania niniejszej sprawy był pierwotnie sąd okręgowy (art. 25 § 1 pkt 2 k.p.k., wobec znacznej wartości, w rozumieniu art. 115 § 5 k.k., wyłudzonego w dniu 22 października 2010 r. mienia – 226.005,00 zł – i w konsekwencji tego kwalifikacji prawnej czynu z art. 286 § 1 k.k. z zw. z art. 294 § 1 k.k.).

Sąd rejonowy był wprawdzie, z uwagi na wydane przez inne sądy (w tym wyższego rzędu) a powołane wyżej orzeczenia, uprawniony do rozpoznania tej sprawy, lecz wyłącznie w wypadku uznania, że wartość mienia objętego zarzutem nie przekroczyła 200.000,00 zł. Takie ustalenie, nie przesądzając oczywiście tego

na obecnym etapie postępowania, w tym wypadku się rysowało, i to zarówno w świetle dokumentacji zgromadzonej w aktach sprawy, która stała się podstawą powołanego we wstępnej części niniejszego uzasadnienia postanowienia Sądu Okręgowego w B. z dnia 7 października 2011 r., jak i wydanej, już na zlecenie Sądu Rejonowego w B., opinii biegłego rzeczoznawcy (132.500,00 zł brutto – k. 942). Okoliczności te zostały wszelako zignorowane przez sąd *a quo*, który – już wyłączając sprawę P. S. do odrębnego rozpoznania na rozprawie w dniu 8 stycznia 2013 r. – przeoczył, że wydanie wyroku skazującego w takim wypadku, a więc złożenia wniosku w trybie art. 335 § 1 k.p.k., byłoby możliwe wyłącznie wtedy, gdyby doszło do odpowiedniej modyfikacji – za zgodą prokuratora i oskarżonego – treści pierwotnego zarzutu w zakresie wartości samochodu Fiat Ducato Autoroller S750. Kwestia powyższa umknęła uwadze tego sądu także na rozprawie w dniu 6 marca 2013 r., w toku której treść zarzutu, mimo udziału w tej czynności oskarżonego, jego obrońcy oraz prokuratora, nie została zmodyfikowana, a wręcz przeciwnie oskarżyciel publiczny podtrzymał nawet pierwotny zarzut. W tym stanie rzeczy sąd *meriti* mógł podjąć tylko dwojakiego rodzaju decyzje: albo uznać – przy przyjęciu, że wartość mienia nie przekracza 200.000,00 zł – iż nie zachodzą podstawy do uwzględnienia wniosku i rozpoznać sprawę na zasadach ogólnych (343 § 7 k.p.k.), albo też – uznając, że wartość mienia została w akcie oskarżenia określona prawidłowo, stwierdzić swoją niewłaściwość rzeczową, i sprawę P. S. przekazać do rozpoznania sądowi okręgowemu. Nie należy bowiem zapominać, że obowiązek badania przez sąd z urzędu swojej właściwości ma wprawdzie charakter zasady ogólnej, która nie ma zastosowania, gdy kwestię właściwości przesądził już sąd wyższego rzędu prawomocnym orzeczeniem, wszelako owo związanie sądu niższego rzędu orzeczeniem sądu wyższego rzędu nie ma jednak charakteru trwałego, obowiązującego przez cały tok późniejszego postępowania. Oznacza ono tylko konieczność przystąpienia przez sąd niższego rzędu do rozpoznania przekazanej mu w ten sposób sprawy. Nie eliminuje to jednak możliwości zajęcia w późniejszej fazie postępowania (np. na rozprawie głównej) odmiennego stanowiska, gdyby ujawniły się nowe, istotne okoliczności, rzutujące na decyzję w kwestii właściwości rzeczowej. Prawomocne orzeczenie sądu wyższego rzędu o uznaniu się niewłaściwym i przekazaniu sprawy w trybie art. 35 § 1 k.p.k. do rozpoznania

sądowi niższego rzędu nie może przecież zmienić właściwości rzeczowej sądu okręgowego do orzekania w pierwszej instancji w sprawach o przestępstwa wymienione w art. 25 § 1 k.p.k. (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 stycznia 2013 r., V KK 382/12, LEX nr 1289073). Sąd Rejonowy w B. do regulacji tych się nie dostosował, i zaskarżonym wyrokiem uznał P. S. za winnego popełnienia zarzucanego mu czynu, a więc oszustwa w zakresie mienia znacznej wartości, zakwalifikowanego z art. 286 § 1 k.k. z zw. z art. 294 § 1 k.k., przyjmując ten ostatni przepis za podstawę skazania i wymiaru kary, co przełożyło się zresztą również na wysokość odszkodowania, a więc tę część orzeczenia, która została zaskarżona przez Prokuratora Generalnego. Takie postąpienie w sposób oczywisty naruszyło przepis art. 25 § 1 pkt 2 k.p.k., skutkując w rezultacie wystąpieniem bezwzględnej przyczyny odwoławczej określonej w art. 439 § 1 pkt 4 k.p.k.

Powyższe, implikowało Sąd Najwyższy do rozpoznania sprawy poza granicami zaskarżenia i podniesionymi zarzutami (art. 536 k.p.k. w zw. z art. 439 § 1 pkt 4 k.p.k.), i w efekcie do uchylenia zaskarżonego wyroku w całości, a to stosownie do obowiązku wynikającego z art. 439 § 1 k.p.k., o co zasadnie wniosła prokurator Prokuratury Generalnej uczestnicząca w rozprawie kasacyjnej. Było to przy tym orzeczenie neutralne z punktu widzenia interesów skazanego, co w wypadku bezwzględnych powodów odwoławczych określonych w art. 439 § 1 pkt 1 – 4 k.p.k., jest możliwe niezależnie od kierunku zaskarżenia określonego w skardze kasacyjnej. Uwzględniając wszelako konsekwencje prawne chociażby w zakresie obowiązku naprawienia szkody (rozstrzygnięcie zgodne ze skargą kasacyjną w zakresie w niej określonym skutkowałoby – pomijając nawet samą wysokość odszkodowania, która w świetle poczynionych wyżej rozważań może budzić wątpliwości – koniecznością nałożenia obowiązku, o którym mowa w art. 46 § 1 k.k. jedynie wobec tego oskarżonego, a nie solidarnie z pozostałymi oskarżonymi, zwiększając dolegliwość ekonomiczną po stronie P. S.), stwierdzić już w tym miejscu należy, że w sprawie niniejszej co najmniej rysuje się możliwość wydania orzeczenia dla skazanego bardziej korzystnego niż uchylone.

Pozostała więc kwestia orzeczenia następczego.

Ponieważ na skutek wyroku kasatoryjnego Sądu Najwyższego sprawa, w odniesieniu do oskarżonego P. S., wraca do fazy związanej ze złożeniem aktu

oskarżenia, straciły na aktualności wszystkie zapadłe w tym zakresie (a więc wobec tego oskarżonego) orzeczenia w kwestii właściwości, czy to wydane na podstawie art. 36 k.p.k., czy też na podstawie art. 35 § 1 k.p.k. Z tego powodu, uwzględniając unormowania dotyczące właściwości miejscowej (art. 31 § 1 k.p.k.) i rzeczowej (art. 25 § 1 pkt 2 k.p.k.), sprawę wyżej wymienionego należało przekazać do rozpoznania w pierwszej instancji Sądowi Okręgowemu w K.

Rozpoznając ponownie sprawę sąd w niej procedujący powinien przy tym mieć na uwadze, że wprawdzie kasacja Prokuratora Generalnego wniesiona została na niekorzyść P. S., jednakże z uwagi na jej granice i podniesiony zarzut, w zakresie pozostałych rozstrzygnięć, w szczególności co do kar, wiążący jest pośredni zakaz *reformationis in peius* określony w art. 443 k.p.k.

Mając na względzie powyższe, orzeczono jak w części dyspozytywnej wyroku.

)